

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEKNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI.....	134
Kaydarova Sitara Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamaldinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEKNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQRISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Quadrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIIY TA'LIM MISOLIDA).....	289
Karievva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёрров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH	423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shoira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI	453
Salomat Norova	
QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	459
Usubjonov Zaxriddin Vasiliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH	465
Xalikov R. B.	
BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI	472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI	477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIY TAJRIBASI	485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
MINTAQADA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH	491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI	495
Ismatov Sharofiddin Asatulloevich	

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY	500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA)	504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna	
ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH.....	517
Abdullayev Abdurauf	
TIJORAT BANKLARINING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
TIJORAT BANKLARIDA KORRUPSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR	527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	532
Meliyev X.T.	
ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА	541
Усманова Азиза Баходировна	
RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIVAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH.....	545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI	550
Egamon Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich	
FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY.....	553
Khotamkulova Madina	
ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА	559
Иргашева Нигина Салохиддиновна	
BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG'OR TAJRIBASI VA UNDAN O'ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	567
Sh. Saidov	
MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	573
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li	
THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY	582
Amanov Davron Ravshan ugli	
SUV RESURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG	595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич	
ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА.....	600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли	
XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA).....	608
Mirsayd Xudaybergenov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI	612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi	
MOLIYAVIY AKTIVLARINING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI.....	627
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI.....	631
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHİYATNING O'RNİ	636
Avazbek Xalbekov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	642
Sobir Xasanov	
IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN)	650
Toyirova Shohista Bobobekovna	
INNOVASION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI	657
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO'SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	661
Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyaeva Muhtasar Mansurdjanovna	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	667
Pardayev Farrux Muzaffarovich	
RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	671
Sharipova Zulfiya Shokirjonovna	
FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	677
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
O'ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO'NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO'NALISHLARI	682
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi	
KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI.....	691
Alimbay Shamshetov	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARINING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI	694
Saula Ibragimova	
ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS.....	698
Saidov Mash'al Samadovich	
TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS.....	706
Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	713
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
MAHALLIY BOSHQARUVDA YETAKCHILIK KONSEPSIYASI ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH (FARG'ONA VILOYATI MISOLIDA)	718
Siddikov Abdusalom Abdumalikovich	

NEW ECONOMIC PHENOMENA: FINANCING CONSUMPTION AND SAVINGS IN THE TRANSITION TO AN EXPECTATION ECONOMY	724
Isomov Bekmurod Sayfiddinovich	
XIZMAT KO'TSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK YO'NALISHIDA INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI	730
Sh.A.Sultonov	
MINTAQALARNING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA ULARNING IJTIMOİY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	737
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH	741
Madraimova Marxamat Raximberganovna	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА	748
Усманова Зумрад Исламовна	
TITLE: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN	753
Suxrobbek M. Salayev	
XORAZM VILOYATI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH VA UNI OPTIMALLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	761
Urunov Farrux Shanazarovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT AUDITI TIZIMINING STRATEGIK TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA RAQAMLI MONITORINGNING STRATEGIK AHAMIYATI	765
Turabov Baxodir To'xtamishovich	
TURIZM SOHASIDA BANDLIKNING 2025-2030-YILLARDAGI PROGNOZ PARAMETRLARI	770
N.I. Shermamatova	
BO'SH TURGAN DAVLAT KO'CHMAS MULK OBYEKTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATLI JIHATLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	776
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o'g'li, Astonaqulov Muzaffar Muxsin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASI BARQARORLIGINI TAVSIFLOVCHI KO'RSATKICHLAR	781
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
MOLIYA-KREDIT JARAYONLARI: INVESTITSION FAOLLIKNI TA'MINLASH MEKANIZMI SIFATIDA	787
Madaminov In'omjon Ozodovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MEKANIZMLARI	792
Karimov Islombek Bekpo'lat o'g'li	
OLIY TA'LIMDA ILMIY TADQIQOTLAR VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGI	798
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
XUSUSIY MAKTABLARNING BOSHQARUV TIZIMINI QAROR QABUL TIZIMLARI VA O'RGANUVCHI ANALITIKASI YORDAMIDA YANGILASHNING YO'LLARI	802
Esanova Shohida	
MOLIYA BOZORIDA TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	812
Abduraxmanova Matluba Maxamadaminovna	
KORXONALARDA KREDITOR QARZDORLIKNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	819
Mirzaev Ozod Furkatovich	
ЛЕКСИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОДУКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ	824
Киличева Феруза Бешимовна	
MODERN MECHANISMS FOR MONITORING REGIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY	828
Karimova Shirin Zokhid qizi	

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ КРЕДИТНОГО СКОРИНГА ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ БЕЗ БАНКОВСКОЙ ИСТОРИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	833
Шухратова Мадинабону Икром кизи	
SHAHAR EKOLOGIYASI: SHAHAR EKOTIZIMLARI VA BARQAROR RIVOJLANISH	841
Erkiniva Mukarram Olimjon qizi	
CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALARDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	845
Abdug'aniyev Oybek Akmaljon o'g'li	
KUZATUV KENGASHI XUSUSIYATLARINING KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: NAZARIY VA KONSEPTUAL YONDASHUV	850
Jumayeva Go'zal Sherxon qizi	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH NATIJALARI NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MUHIM AMALIY AHAMIYAT	854
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI	858
Abduholikov Kamoldin Mahammadjonovich	
SANOAT KORXONALARINING HUDUDLAR KESIMIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI STATISTIK TAHLIL QILISH	862
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK JIHATLARI	867
Qodirjonov Adxamjon Muxtorjon o'g'li	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIALASHTIRISHNING XALQARO MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI	872
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
SANOAT KORXONALARIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYA JARAYONINING XUSUSIYATLARI	877
Ismatulloeva Madinabonu Fozil qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATI MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	884
Kadirova L.G.	
MAIN DIRECTIONS FOR DEVELOPING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REGION	887
Nasretdinova Farangis Odilovna	
THE IMPORTANCE OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE SERVICES SECTOR	895
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH — ICHKI TALABNI RAG'BATLANTIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH OMILI	900
Mustafoev G'olib Sultonmurodovich, Abruyev Abdumalik Oynazarovich	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA ULARNI QO'LLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	906
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	911
Salimova Husniya Rustamovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA	918
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI MOLIYAVIY MAHSULOTLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI ROLI	926
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA IQTISODIY O'SISH VA MEHNAT BOZORI KO'RSATKICHLARINING DINAMIKASI	932
Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FOYDALANUVCHI SADOQATINI SHAKLLANTIRISHNING MARKETING VA NEYROMARKETING MEXANIZMI SIFATIDA GEYMIKATSIYA ELEMENTLARINI QO'LLASH: DODO PIZZA MOBIL ILOVASI MISOLIDA EMPIRIK TAHLIL	937
Yuldashev Jamshid Abrarovich, Daminova Nilufar Bahrom qizi	

KORXONADA XODIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISH	945
Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA XODIMLAR MOTIVATSIYASI VA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	948
Murodova Zilola Asatulla qizi	
KUZATILMAYDIGAN IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, SHAKLLARI, TURLARI VA YUZAGA KELISH OMILLARI.....	952
Abdullayev Shavkat Nasriddinovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	959
Yaqubova Nodira Olim qizi	
РАЗВИТИЕ, РИСКИ, ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	964
Бабаджанова Лола Шопулатовна, Срожиддинова Зарина Хайриддиновна	
KOMPANIYALARNING FOND BOZORIDAGI ISHTIROKINI RAG'BATLANTIRISH AHAMIYATI.....	970
Mamataliyev Bobur Saidnazar o'g'li	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA INTELLEKTUAL TA'MINOT ZANJIRI TEXNOLOGIYALARINING XALQARO TADBIRKORLIKDAGI O'RNI	977
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
HUDUD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING INSTITUSIONAL SALOHİYATI: NAZARIY TALQIN VA YAPONIYA, GERMANIYA, XITOIY TAJRIBASI	983
Bekchanov Davron Masharipovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH VA MEHNAT FAOLIYATI UNUMDORLIGINING IQTISODIY YUKSALISHDAGI O'RNI.....	988
Anvarova Lobarxon	
TURIZM SOHASIDA HAYOT SUG'URTASI TIZIMINING IQTISODIY-HUQUQIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY AMALIYOT	992
J.Kamalova	
MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI AUDITDAN O'TKAZISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	999
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH ASOSIY YO'NALISHLARI.....	1004
Nazarov Sanjar Nasridinovich	
KORXONALARDA MARKETING MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI (BUXORO VILOYATI KORXONALARI MISOLIDA).....	1009
Sirojov Oxunjon Odil o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA ISH BILAN BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUSIONAL VA IQTISODIY MEXANIZMLARI	1015
Bobojonov To'liqinbek Maxmud o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALAR UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV VA INVESTITSIYA MONITORINGINING MUALLIFLIK MODELİ	1020
Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna	
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	1025
Kunduzova Kumrixon Ibragimovna, Jo'rayev Asadbek Anvarjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	1031
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
THE ADDITIONALITY GAP: EVALUATING THE SYNERGY BETWEEN GREEN FINANCE AND MACROECONOMIC STABILITY IN EMERGING ECONOMIES	1036
Ataxanov Umidbek Olimovich	

AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA SUN'IIY INTELLEKT: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA JORIY ETISH IMKONIYATLARI VA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH MASALALARI	1042
Xidirbayev Baxrom Baxtiyarovich	
OROL BO'YI MINTAQASIDA IQLIM O'ZGARISHINING IJTIMOIIY-IQTISODIIY OQIBATLARI VA ZAIF AHOLI QATLAMLARIGA TA'SIRI	1047
Madenova Elmira Nzamatdinovna	
УЛУЧШЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ В ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ ОБЗОР	1052
Эргашев Мухиббек Аслам угли	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	1057
Xaydarova Kamola Axinjanovna, Umaraliyev Asliddin Faxriddin o'g'li	
BARQAROR IQTISODIIY O'SISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" LIZINGNI JORIY ETISH IMKONIYATLARI	1062
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
ПРЕФЕРЕНЦИИ И РИСКИ УЗБЕКИСТАНА ОТ ИНИЦИАТИВЫ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ»	1067
Wang Jianhong, Наров Улугбек Ирискулович	
DAVLATNING IQTISODIIY SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH.....	1071
Karimov Ulug'bek Mirzajon o'g'li	
TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	1075
Quralov Nurxissa Iles o'g'li	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEKANIZMI.....	1082
Haydarov Jasur Baxodir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATINING ISTIQBOLLARI	1087
Mamatov Xabibulla Mamatovich	
O'ZBEKISTON ZIYORAT TURIZMI BRENDINI SHAKLLANTIRISHDA MUQADDAS QADAMJOLARNING MARKETING SALOHIIYATI	1091
Turayev Ziyadulla Norsoatovich	
ASOSIIY KAPITALGA YO'NALTIRILGAN INVESTISIYALARNI MOLIIYALASHTIRISH MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH	1095
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
KREATIV IQTISODIYOTNING TARKIBI, TASNIFI VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	1103
Daminova Madinaxon Bahromjon qizi	
TURIZM TURLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHDA ZAMONAVIIY TENDENSIYALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	1110
Saidova Dilfuza Abdulfattohovna	
O'ZBEKISTONDA OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIIY AHAMIIYATI	1117
Muxammedova Zarina Murodovna	
SUG'ORILADIGAN YERLARNING EKOLOGIK HOLATINI YAXSHILASHNING IQTISODIIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBALARI	1121
Sultonov Xudoyshekur G'ayratovich	
IQTISODIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI.....	1126
Xaydarov Ravshan Xikmatullaevich	
ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ.....	1131
He Xiaogu, Уркинбаев Т. А.	
РОЛЬ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕФОРМИРОВАНИИ ЭКОНОМИК СТРАН ПЕРЕХОДНОГО ТИПА	1135
Qian Xuanhong, Наров Улугбек Ирискулович	
"YASHIRIN IQTISODIYOT"NING ULUSHINI QISQARTIRISHDA AUDITNING O'RNI	1140
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

TRANSFERRING PORT MULTIMODAL COORDINATION CAPABILITIES ACROSS INSTITUTIONAL CONTEXTS: LOCALIZATION MECHANISMS IN THE CHINA-UZBEKISTAN LOGISTICS CORRIDOR.....	1146
Mu Zhendi	
TURIZM XIZMATLARINING SIFATINI OSHIRISH ORQALI MEHMONDO'STLIK INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	1156
Z.T. Bakayev	
ESG-ПРИНЦИПЫ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ПЕРВЫХ ИНИЦИАТИВ К ФОРМИРОВАНИЮ УСТОЙЧИВОЙ МОДЕЛИ ОТРАСЛИ.....	1161
Аблаева Валентина Борисовна	
KAMBAG'ALLIK DARAJASINI PASAYTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATINI KENGAYTIRISHNING O'RNI.....	1169
Saparov Murod Irgashovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: EKONOMETRIK TAHLIL.....	1173
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
"2025-YIL YAKUNI BO'YICHA O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA OMILLARI: IMF VA MARKAZIY BANK MA'LUMOTLARI TAHLILI".....	1177
Ergashev E'zozbek Umirzakovich, Vaxabov A.V.	
KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQOBAT RAZVEDKASIDAN FOYDALANISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	1183
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA AHOLI MIGRATSIYASI TAHLILI (2010-2024 YILLAR).....	1188
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	1192
Аман Тургунович Кенжабаев, Бахтияр Бадриддинович Садриддинов	
SANOAT KORXONALARIDA YASHIL IQTISODIY FAOLIYATNI BAHOLASH USULLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	1200
Zuxurova Nargiza Abdusattarovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IPOTEKANI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH AMALIYOTI.....	1204
Berdinazarov Zafar Ulashovich, Xayitov Bobirbek Ergashevich	
XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ IKKIYOQLAMA SOLIQQA TORTISHNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARINING TAHLILI.....	1212
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA YASHIL IQTISODIYOTNING HOZIRGI HOLATI VA YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI.....	1221
Sharofitdinov Shaxzod Damin o'g'li	
TOSHKENT SHAHRIDA EKOLOGIK HOLAT YOMONLASHUVINING TASHQI INVESTITSİYALARGA TA'SIRI.....	1228
Poyonov Jamshid	
RAQAMLI TURIZM PLATFORMALARIDA KONTENT TAHLILI HAMDA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	1232
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA'LIM SOHASIDA INVESTITSION RISKLARNI BAHOLASH TENDENSIYALARI.....	1240
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA SIRKULAR BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1246
Utegenov Ilham Baxtiyarovich	
GO'SHT YETISHTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ORQALI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA).....	1250
Otabekov Javdod Nurulla o'g'li	

O'ZBEKISTONDA TASHQI AUDIT TIZIMINING RIVOJLANISHI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	1256
Ibayev Xo'jabek, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASES OF THE DEVELOPMENT OF SEPARATE SEGMENTS ... OF REGIONAL BUSINESS TOURISM	1261
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYANING XUSUSIYATLARI	1267
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	1272
Babanazarova Gulzar Ziatdinovna	
EKOLOGIK SOLIQLARNI HISOBLASH VA UNDAIRISH METODOLOGIK ASOSLARINI YARATISH	1276
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich	
IQTISODIYOTDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIK SANOAT ZONALARINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY VA IJTIMOY AHAMIYATI	1281
Fayziyeva Iroda Shuhrat qizi	
CAPITAL ADEQUACY AND FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN	1286
Shokhrux Komilov	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA TURIZM SOHASINI STATISTIK BAHOLASH METODOLOGIYASI	1291
Jumanova Zilola Tuychiyevna, Sur'atova Mohiraxon Shavkat qizi	
AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	1296
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HUDUDIY TAMOYILLARNING O'RNI	1300
Abduraimov Dilshod Muratkulovich	
ENHANCING STRATEGIC MANAGEMENT IN TOURISM SERVICE ENTERPRISES IN UZBEKISTAN: A SWOT-BASED ANALYSIS	1304
Mustafakulova Sitara Shukhratovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARIDA AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKKA ERISHISH YO'NALISHLARI	1310
Maxmudov Abdusalil Abduraxmon o'g'li	
O'ZBEKISTON AHOLISI JINSI NISBATINING HUDUDIY VA YOSH FARQLANISHINI STATISTIK TADQIQI	1314
Toshmatov Zoyir Xudayberganovich, Begalova Durdona Baxodirovna	
MAMLAKATDA INVESTITSIYA MUHITNI YAXSHILASH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	1321
Roza Xudaybergenova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLI BANDLIGINING INNOVATSION VA MOSLASHUVCHAN SHAKLLARINI RIVOJLANTIRISH	1326
Umarova Gulandom Tumanovna	
ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО В КОММУНАЛЬНОЙ СФЕРЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОПЫТА КИТАЯ И ВЕЛИКОБРИТАНИИ И ВОЗМОЖНОСТИ УЗБЕКИСТАНА	1330
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KONSTRUKTIV MASALANI YECHISH USLUBI	1334
Azimov Alisher, Sabirova Dildora, Tairova Nafisa	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОНСОЛИДИРОВАННОЙ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	1338
Махмудова Наргиза Давлят кизи	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYALAR JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BUXGALTERIYA HISOBIDAGI TA'SIRI	1343
Mardonov Mamed Shavkatovich, Suyunov Raxmatillo Raximberdi o'g'li	
АНАЛИЗ И СПОСОБЫ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВО-ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ	1347
Ахмедова Азиза Тохириевна	

MAKROIQTISODIY TEBRANISHLAR VA IQTISODIY SIKLLAR: SABABLARI VA RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	1352
Muxammedov Murod Muxamedovich	
O'ZBEKISTONDA VAZIRLIK VA IDORALARDA ICHKI AUDIT XIZMATLARI FAOLIYATINI BAHOLASH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	1356
Ibragimova Muxlisa Abdulxakimovna	
HUDUDNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA TURISTIK-REKREATSION SALOHİYATNING MAZMUNI VA ILMIY TALQINI.....	1362
Usmanova Zumrad Islamovna	
ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ.....	1366
He Xiaogu, Уркинбаев Т. А.	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTIONAL VA MOLIYAVIY JIHATLARI TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI.....	1370
Dilobar Isomjonovna, No'monova Hilola Muftillo qizi	
SUG'URTA VA FOND BOZORLARI O'RTASIDAGI O'ZARO INTEGRATSIYA BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI.....	1375
Kengesbaeva Suluxan Maxsetbay qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ЭКСПОРТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕГО РОЛЬ В РАЗВИТИИ РЕГИОНА.....	1380
Тулибаева Камола	
АНАЛИЗ ЛИКВИДНОСТИ БАНКОВ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ.....	1385
Ходжаева Феруза Авазхановна	
XORAZM VILOYATINING TASHQI SAVDO TAHLILI VA ISTIQBOLLARI.....	1389
Qurbanov Feruz Baxramovich	
INNOVATION IQTISODIYOTDA INSON KAPITALINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY VAZIFALARI.....	1395
Alimova Oydin Baxtiyarovna	
OUTSOURCING: A MODERN WAY TO INCREASE THE EFFICIENCY OF ENTERPRISES.....	1402
Dauletalieva Aymereke Sagievna	
O'ZBEKISTONDA YUK VAGONLARINI ISHLAB CHIQRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	1406
Kaydarov Ismatulla	
O'ZBEKISTONDA INNOVATION FAOLIYATNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA INNOVATION INFRATUZILMANING RIVOJLANISHI.....	1412
Tursunova Nazokat Tolibjonovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA AKTIVLAR SIFATINI MUSTAQIL BAHOLASH (AQR) MARKAZINI TASHKIL ETISH IMKONIYATLARI.....	1418
Suxrob G'aybullov	

UO'K: 336.71.078.3

O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA AKTIVLAR SIFATINI MUSTAQIL BAHOLASH (AQR) MARKAZINI TASHKIL ETISH IMKONIYATLARI

Suxrob G'aybulloev

Kimyo universiteti mustaqil ilmiy tadqiqotchisi

Email: suxrob7788@gmail.com

ORCID: 0009-0008-6714-1381

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada O'zbekiston tijorat banklari Asia Alliance Bank, Aloqabank va Mikrokreditbankning 2020–2025 yillardagi statistik ma'lumotlari asosida bank aktivlari sifatini mustaqil baholash (AQR - Asset Quality Review) markazini tashkil etishning zarurati, konseptual modeli va amaliy yo'l xaritasi tadqiq etiladi. Ushbu maqolada rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar bank tizimida AQR tajribasi tahlil etiladi. XVFnig 2023 yil bo'yicha FSAP hisobotidagi xulosasida «targeted AQR is warranted» iborasini maqsadli tashkil etishga xalqaro asos sifatida ko'rsatiladi. O'zbekiston Markaziy banki tasarrufida uch bosqichli AQR Markazi (Pilot 2025–2026 yillar, Kengaytirish 2027–2028 yillar, Tizimlashtirish 2029 yil) konseptual modeli taklif etiladi.

Kalit so'zlar: AQR, aktivlar sifati, NPL, MHXS 9, ECL, EMB, XVFSAP, bank nazorati, O'zbekiston bank tizimi, Asia Alliance Bank, Aloqabank, Mikrokreditbank, prudensial tartibga solish.

Abstract. This scientific article examines the necessity, conceptual model, and practical roadmap for establishing an independent Asset Quality Review (AQR) center, based on statistical data from the Uzbek commercial banks Asia Alliance Bank, Aloqabank, and Microcreditbank for the period 2020-2025. The article analyzes the AQR experience within the banking systems of developed and developing countries. The phrase "targeted AQR is warranted" from the IMF's 2023 FSAP conclusion is presented as an international basis for this targeted establishment. A three-stage conceptual model for an AQR Center under the Central Bank of Uzbekistan is proposed: Pilot (2025-2026), Expansion (2027-2028), and Systematization (2029).

Key words: AQR, asset quality review, NPL, IFRS 9, ECL, ECB, IMF FSAP, banking supervision, Uzbekistan banking sector, Asia Alliance Bank, Aloqabank, Mikrokreditbank, prudential regulation.

Аннотация. В данной научной статье исследуется необходимость, концептуальная модель и практическая дорожная карта создания Центра независимой оценки качества банковских активов (AQR - Asset Quality Review) на основе статистических данных коммерческих банков Узбекистана Asia Alliance Bank, Алокабанк и Микрокредитбанк за 2020-2025 годы. В данной статье анализируется опыт АБР в банковской системе развитых и развивающихся стран. Фраза "targeted AQR is warranted" в заключении МВФ FSAP за 2023 год указывается в качестве международной основы для целенаправленной организации. Предлагается концептуальная модель трехэтапного Центра США (Пилот 2025-2026, Расширение 2027-2028, Систематизация 2029) при Центральном банке Узбекистана.

Ключевые слова: AQR, качество активов, NPL, МСФО 9, ECL, ЕЦБ, МВФ FSAP, банковский надзор, банковская система Узбекистана, пруденциальное регулирование.

KIRISH

Bank aktivlari sifatini mustaqil baholash — AQR (Asset Quality Review) zamonaviy moliyaviy nazoratning eng samarali instrumentlaridan biri sifatida jahon amaliyotida tasdiqlangan. EMB (2014), AQSH FZT (2009), Yaponiya FSA (2002) va Qozog'iston NBRK (2019) tajribalari shuni ko'rsatdiki: banklarning rasmiy moliyaviy hisobotlari kredit portfeli sifatini hamisha to'liq aks ettirmaydi. AQR kredit fayllarini chuqur tekshirish, garov qiymatini mustaqil baholash va ECL zaxira yetarilishini EMB/XVF metodologiyasi asosida tasdiqlash vositasidir.

O'zbekiston bank tizimi 2020–2025-yillar davomida jadal o'sishni boshdan kechirdi. Asia Alliance Bank, Aloqabank va Mikrokreditbank rasmiy ma'lumotlari bazasidan olingan real ko'rsatkichlar asosida tahlil etiladi. Uch bankning jami aktivlari 2020-yildagi 21.32 trln so'mdan 2025-yilda 71.09 trln so'mga — 3.3 barobar oshdi. Biroq ushbu o'sish fonida ayrim tizimli muammolar — Aloqabankda LDRning 117% ga ko'tarilishi, Mikrokreditbankning ROA ko'rsatkichi 2024-yilda -6.28%, va 1.955 trln so'm zaxira xarajatlari aktivlar sifatini mustaqil baholash zarurligini ko'rsatmoqda.

Maqolaning maqsadi: O'zbekiston Markaziy banki rasmiy statistika ma'lumotlari asosida uchta bankning 2020–2025-yillardagi moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlarini tahlil etish, AQR aktivlar sifatini mustaqil baholash zarurligini asoslash va O'zbekistonda aktivlar sifatini mustaqil baholashni tashkil etishning ilmiy asoslangan konseptual modelini ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bank aktivlari sifatini mustaqil baholash (AQR) va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash masalalari jahon iqtisodiy adabiyotida markaziy mavzulardan biri hisoblanadi. Ushbu sohadagi tadqiqotlar asosan bank nazoratining samaradorligi, kredit tavakkalchiliklarini prognoz qilish va institutsional nazorat modellarini ishlab chiqishga qaratilgan.

Yevropa Markaziy banki metodologiyasiga ko'ra, AQR bank aktivlarining haqqoniy qiymatini belgilash, aktivlar klassifikatsiyasi va zaxiralar shakllantirilishining aniqligini mustaqil baholash vositasi sifatida talqin etiladi. 2014-yilda EMB tomonidan amalga oshirilgan keng ko'lamli AQR dasturi nafaqat Yevropa, balki global miqyosda bank nazoratining yangi standartini belgilab berdi.

Ilmiy manbalarda AQR jarayonining ahamiyati quyidagi yo'nalishlarda tahlil etiladi: ma'lumotlar asimmetriyasini kamaytirish — banklarning rasmiy hisobotlari har doim ham kredit portfelining real holatini aks ettirmasligi EMB, AQSH FZT va Qozog'iston milliy banki tajribalarida o'z isbotini topgan, AQR bu borada axborot nomutanosibligini bartaraf etuvchi muhim mexanizm hisoblanadi. Kredit tavakkalchiligini baholash — MHXS 9 standarti doirasida kutilayotgan kredit yo'qotishlarini (ECL) hisoblashda PD, LGD va EAD kabi parametrlarning to'g'ri qo'llanilishi AQRning metodologik asosini tashkil etadi. Tizimli barqarorlik va stress-testlar — Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVF) va Bazil qo'mitasi metodologiyalari asosida o'tkaziladigan stress-testlar AQR natijalari bilan uzviy bog'liq bo'lib, bank kapitalining real bufer darajasini aniqlash imkonini beradi.

Mintaqaviy tajriba nuqtayi nazaridan Qozog'iston milliy bankining 2019–2020-yillardagi tajribasi O'zbekiston uchun eng yaqin model sifatida qaraladi. Ushbu jarayonda "Big 4" auditorlik kompaniyalarining jalb etilishi va mustaqil baholash natijasida tizimdagi muammoli banklarning aniqlanishi institutsional mustaqillikning muhimligini ko'rsatdi.

O'zbekiston bank tizimiga oid tadqiqotlarda esa, davlat ulushi mavjud banklarda aktivlar sifati va NPL (muammoli kreditlar) boshqaruvida tizimli muammolar mavjudligi ta'kidlanadi. XVFning 2023-yilgi FSAP hisobotida O'zbekiston uchun maqsadli AQR o'tkazish asosli ekanligi (targeted AQR is warranted) alohida qayd etilgan bo'lib, bu mazkur tadqiqotning dolzarbligini xalqaro miqyosda tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bank tizimi shaffofligini oshirish va yashirin NPL hajmini aniqlashda mustaqil AQR markazini tashkil etish ilmiy va amaliy jihatdan zarurdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda O'zbekiston Markaziy bankining rasmiy moliyaviy statistika ma'lumotlari bazasidan 2020–2025-yillar yakunidagi ko'rsatkichlardan foydalanildi.

Tadqiqot obyekti sifatida Asia Alliance Bank, Aloqabank, Mikrokreditbank kabi yirik, o'rtacha va kichik toifadagi banklar vakillari sifatida tanlab olindi. Ushbu banklarni tanlashda ikki mezon asos bo'ldi: birinchidan, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlarida to'liq yillik ma'lumot mavjudligi; ikkinchidan, banklarning hajmi va biznes modeli jihatidan farq qilishi asos bo'lgan.

Metodologik asos: statistik trend tahlili, gorizontaal va vertikal tahlil, korrelyatsiya tahlili, ssenariy modellash (stress-test), qiyosiy tahlil usullari, XVF FSI va Basel qo'mitasi metodologiyasi.

Ilmiy tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi: gorizontaal tahlil — ko'rsatkichlarning yillik dinamikasi; vertikal tahlil — balans tarkibini baholash; normativlar muvofiqligi tahlili va O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki

Basel III me'yorlari bilan taqqoslash; AQR zarurati ko'rsatkichlarini NPL, zaxira xarajatlari va ROA asosida baholash; xalqaro taqqoslama tahlil EMB, AQSH, Yaponiya, Qozog'iston AQR tajribalariga asoslangan.

Asset Quality Review (AQR) banklarning kredit portfeli, investitsiyalar va balansdan tashqari majburiyatlari sifatini mustaqil va chuqur baholash hisoblanadi. AQRning amaldagi taftishdan (audit) va prudensial nazoratdan asosiy farqi — u maxsus metodologik tizim va mustaqillik tamoyili asosida o'tkaziladi.

Yevropa Markaziy banki tomonidan "AQR bankning aktivlar bahosi, klassifikatsiyasi va shu asosda shakllantirilgan zaxiralarning aniqligi va to'liqligini mustaqil baholovchilar tomonidan tekshirishdan iborat" degan ta'rif beriladi. 2014-yilda EMB yagona nazorat mexanizmi (SSM) doirasida Yevropa bank tizimidagi 130 ta tizimli ahamiyatli bankning 3 trln yevrolik aktivini AQR orqali baholadi.

Banklarda AQRning maqsadi — bank moliyaviy holatini aniqlash, axborot asimmetriyasini kamaytirish va kapital buferlarining real darajasini belgilash. Banklarda AQR tizimi uch blokli metodologik asosdan iborat:

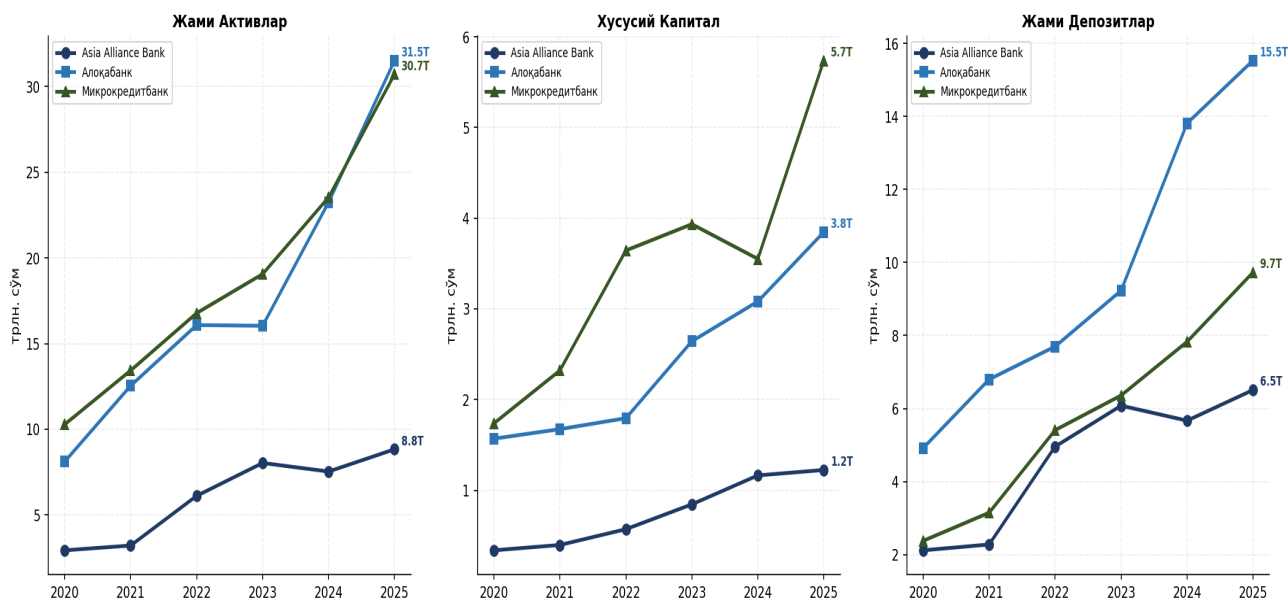
- bank portfeli sifati tahlili (Portfolio Sampling): kredit portfelidan statistik namuna olish, har bir kredit faylini chuqur tekshirish, PD/LGD/EAD parametrlarini qayta baholash;
- garovni (ta'minotni) baholash: mustaqil baholovchilar tomonidan ko'chmas mulk, texnika va boshqa aktivlar qiymatini bozor narxi asosida qayta hisoblash;
- zaxiralar yetarliligini tekshirish: MHXS 9 ECL (Expected Credit Loss) modeli asosida zaxiralarning real yo'qotishlarni qoplash uchun kifoyaliligini baholash.

Maqolada MHXS 9 ECL modeli (PD/LGD/EAD parametrlari), IFRS 13 haqqoniy qiymat standarti, BCBS 144 likvidlik tavakkalchiligini boshqarish tamoyillari va XV FSI metodologiyasi (IMF, 2019) asos sifatida qabul qilingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyida keltirilgan 1-rasmda uchta bankning jami aktivlari, xususi kapitali va jami depozitlar dinamikasi tasvirlangan (1-rasm).

Расм 1. Банклар баланс кўрсаткичлари динамикаси (2020–2025, трлн. сўм)

1-rasm. Tijorat banklarining aktivlari, xususi kapitali va depozitlari dinamikasi¹, (trln. so'm)

Ushbu 1-rasmda aks etgan uchta bankning 2020–2025-yillar davomidagi balans ko'rsatkichlari o'sish sur'atidagi keskin farqlarni ko'rsatmoqda. Aktivlar bo'yicha Aloqabank barcha yillarda eng yirik bank sifatida ajralib turadi va 2025-yilda 31,5 trln so'mga yetib, 2020-yilga nisbatan 3,9 barobar o'sgan. Mikrocreditbank esa 10,3 trln so'mdan 30,7 trln so'mga ko'tarildi, ya'ni mutlaq o'sish miqdori bo'yicha Aloqabankka yaqinlashdi. Asia Alliance Bank kichikroq bazadan boshlagan bo'lsa-da, eng yuqori o'sish sur'atini ko'rsatib, 2,9 trln so'mdan 8,8 trln so'mga, ya'ni 3 barobarga oshgan.

1 Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва тадқиқот натижалари асосида муаллиф томонидан тузилди.

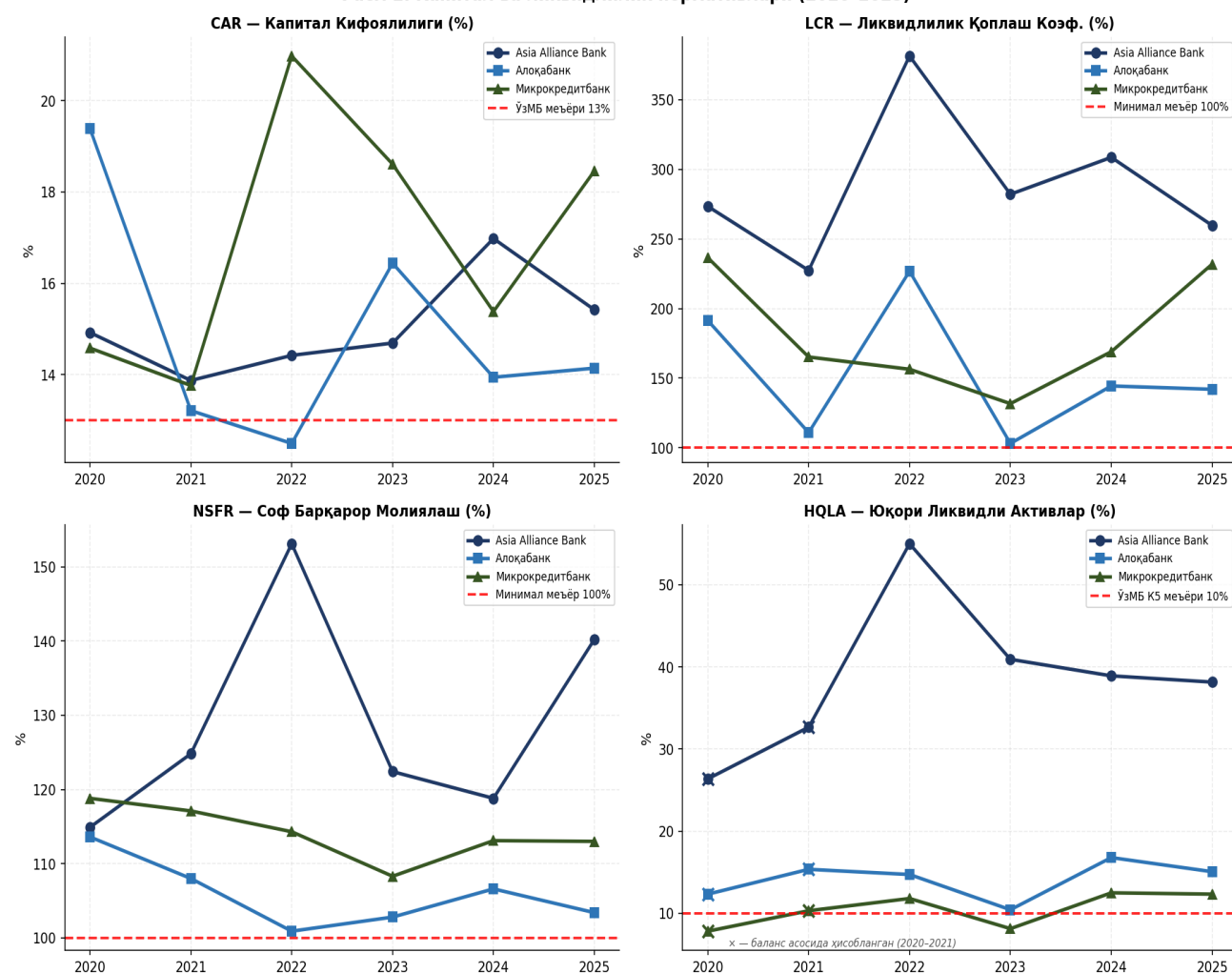

Kapital dinamikasi alohida e'tiborga molik bo'lib, bunda Mikroreditbank 2022-yilda kapitalini 1,7 trln so'mdan 3,6 trln so'mga oshirdi va bu davlat tomonidan amalga oshirilgan kapitalizatsiya natijasi hisoblanadi. Depozitlar bo'yicha barcha uch bankda izchil o'sish kuzatildi, ammo Mikroreditbankda depozitlar 2025-yilda 9,73 trln so'm bilan kreditlarga (19,98 trln so'm) nisbatan ikki baravar kamligini ko'rish mumkin. Bu esa bank likvidligini qoplashda LDR ko'rsatkichining 205,4% darajasida qolishining asosiy sabablaridan biri bo'lib, AQR zarurligini asoslaydigan birinchi dalil hisoblanadi.

Tahlil obyekti hisoblangan banklarning 2020–2025-yillardagi 14 ta asosiy moliyaviy ko'rsatkichi to'liq tahlil etildi va tizimlashtirildi. O'zbekistonda AQRga o'tish zarurati to'rtta tizimli omil bilan asoslandi:

- davlat ulushi mavjud banklarning ustun mavqega egaligi;
- kreditlar sifati va tasnifini alohida mustaqil baholashni tashkil etish;
- MHXS 9ning ECL modeli standart emasligi va tez kredit o'sishidan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan yashirin NPL mavjudligi (2-rasm).

Расм 2. Капитал ва ликвидлилик нормативлари (2020–2025)

2-rasm. Tijorat banklarining CAR, LCR, NSFR va HQLA normativlari dinamikasi ²

Ushbu rasmda banklarning prudensial normativlar profili batafsil keltirilgan. Banklarning kapital monandiligi ko'rsatkichlari panelida eng muhim jihat — Aloqabankda 2022-yildagi 12,49 foiz ko'rsatkichning Markaziy bank tomonidan o'rnatilgan 13 foizlik minimal me'yordan past bo'lib, belgilangan normativ buzilganidir. Ushbu pasayish kredit portfelining tez kengayishi (2020–2022-yillarda 5,70 trln so'mdan 8,9 trln so'mga) kapital bazasidan oshib ketganligini bildiradi.

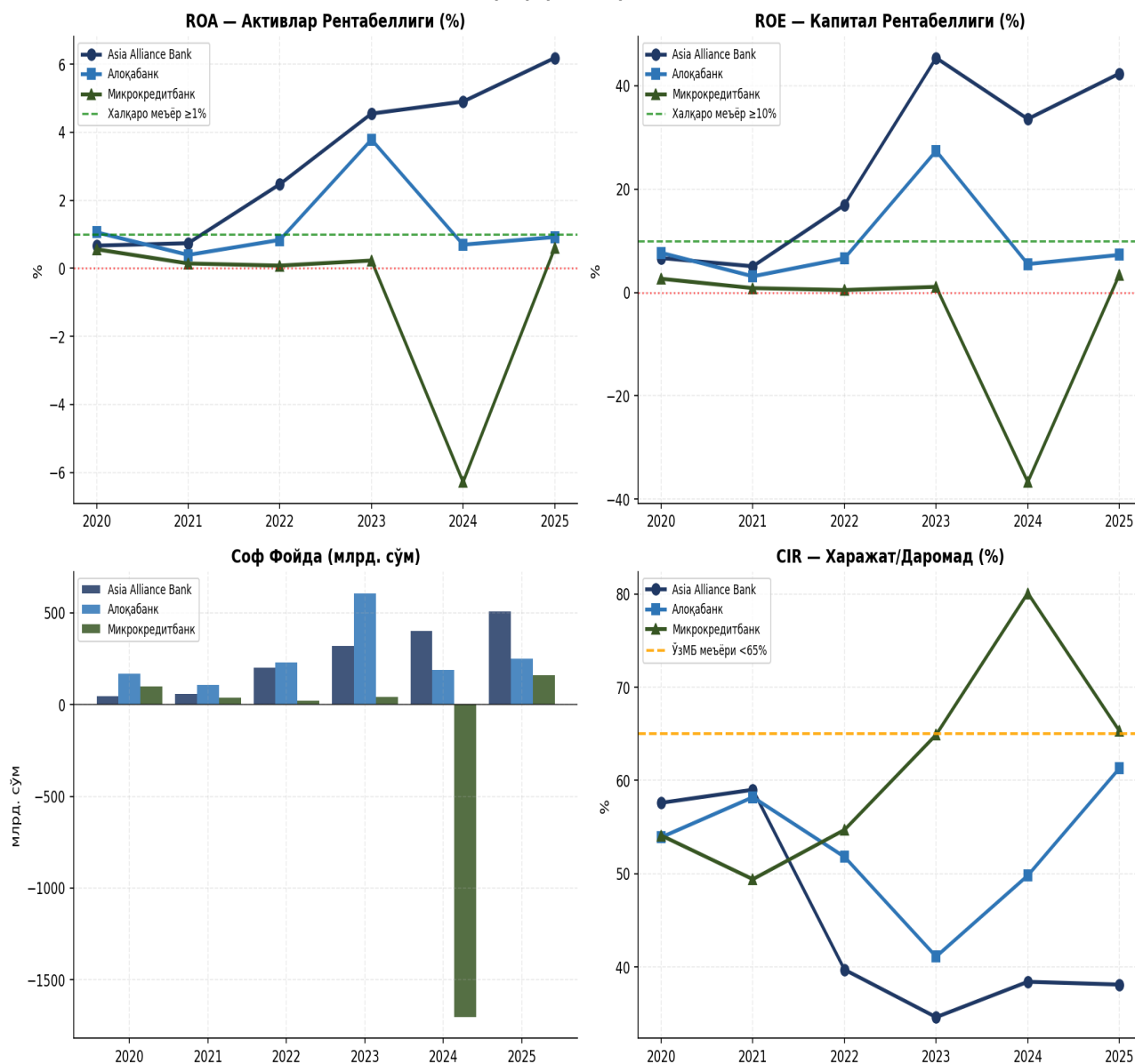
Aloqabankning likvidlik ko'rsatkichlari panelida 2021-yildagi 110,9 foiz va 2023-yildagi 103,1 foiz ko'rsatkichlar minimal 100% me'yoriga yaqinlashgani sababli xavotirli hisoblanadi. Bank bo'yicha 30 kunlik

2 Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва тадқиқот натижалари асосида муаллиф томонидан тузилди.

stress ssenariysida likvidlikni qoplash ko'rsatkichi 86 foizga tushishi mumkinligi ko'rsatildi. Sof barqaror moliyalashtirish panelida barcha uch bank me'yorni bajardi, ammo Aloqabankda 2022-yildagi 100,9 foiz ko'rsatkich quyi chegara darajasida bo'lgani uchun xavotirli hisoblanadi (3-rasm).

Расм 3. Молиявий барқарорлик ва рентабеллик (2020-2025)

3-rasm. Tijorat banklarining ROA, ROE, sof foyda va operatsion samaradorlik ko'rsatkichlari dinamikasi³

Ushbu rasmdagi to'rt panel tadqiqot obyekti bo'lgan uch bankning rentabellik va moliyaviy samaradorlik profilini ko'rsatadi. Bunda aktivlar rentabelligi (ROA) panelida eng past ko'rsatkich Mikrocreditbankning 2024-yildagi -6,3 foizni tashkil etgan. Ushbu holat bankning 1,7 trln so'm zarar ko'rgani bilan izohlanadi. Mazkur zarar zaxira xarajatlarning 1 955 mlrd so'mga oshishi bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu kredit portfelining sifatini mustaqil baholash (AQR) zarurligini ko'rsatadi.

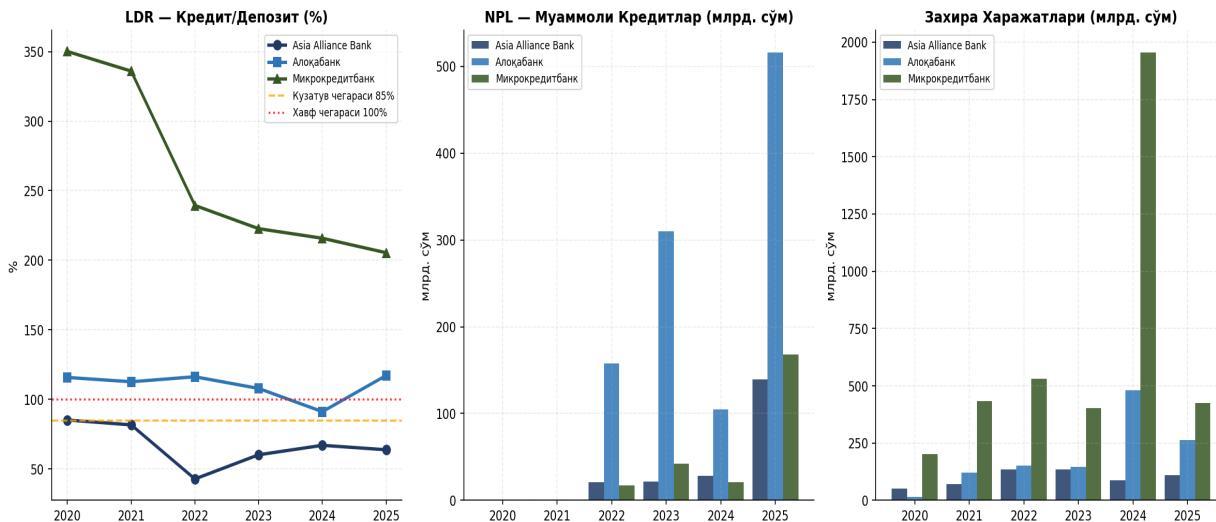
Asia Alliance Bank 2022-yildan boshlab ROAni 2,5 foizdan 2025-yilda 6,2 foizgacha oshirgan va bu bank tizimida yuqori rentabellik hisoblanadi. Sof foyda panelida Mikrocreditbankning 2024-yildagi -1,7 trln so'm zarari grafikda yaqqol ko'rinadi. ROE panelida Asia Alliance Bankda 2023-yildagi 45,4% kapital samaradorligining eng yuqori darajasi qayd etilgan (4-rasm).

Banklarning operatsion samaradorlik panelida Mikrocreditbankda 2024-yildagi 80,1 foiz natija samaradorlik ko'rsatkichlarining keskin yomonlashganini ko'rsatadi.

3 Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва тадқиқот натижалари асосида муаллиф томонидан тузилди.

Расм 4. Кредит таваккалчилиги ва AQR зарурати кўрсаткичлари (2020–2025)

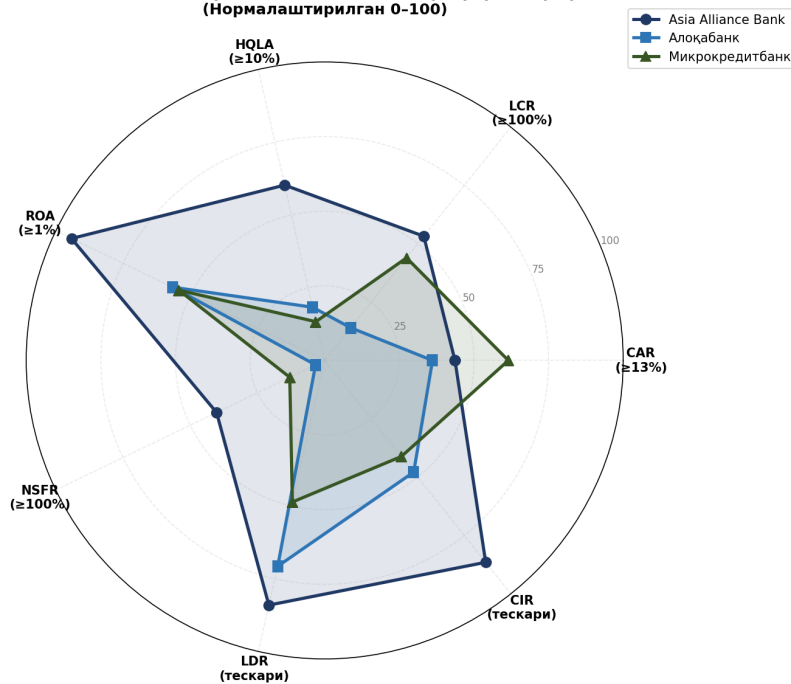
4-rasm. Tijorat banklarining AQR zarurati uchun LDR, NPL, zaxira xarajatlari ko'rsatkichlari ⁴

Mazkur 4-rasmda uch panel aynan banklar faoliyatida aktivlar sifatini mustaqil baholash (AQR) zarurligini asoslaydigan ko'rsatkichlarni keltiradi. Banklarda kreditlarning depozitlarga nisbati ko'rsatkichi Mikrocreditbankda barcha tahlil qilingan yillar davomida 205–350% oralig'ida bo'lib, bu bank depozitlarining 2–3 baravariga teng kreditlar bergani, moliyalashtirish uchun banklararo bozorga to'liq bog'liq ekanligini bildiradi.

Aloqabankda 2020-yildan 2025-yilgacha kreditlarning depozitlarga nisbati 115,7 foizdan 117,1 foizga oshgan bo'lib, kreditlash depozit bazasidan doim oldinda ekanligini ko'rsatadi. NPL panelida Aloqabankda 2023-yildagi keskin o'sish 310 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 105 mlrd so'mga pasayish kuzatilgan, ammo 2025-yilda yana 516 mlrd so'mga oshgani NPL boshqaruvida tizimli muammo mavjudligini ko'rsatadi.

Banklarning zaxira xarajatlari panelida Mikrocreditbankning 2024-yildagi 1 955 mlrd so'mlik zaxira xarajati tizimdagi eng katta yuklama hisoblanadi. Bu ko'rsatkich AQRdan oldin kreditlar sifatining mustaqil baholanmagani va unda ECL modeli parametrlarining standartlashmagani bilan izohlanadi (5-rasm).

Расм 5. 2025 йил якуни: 3 банк молиявий барқарорлик профили (Нормалаштирилган 0–100)

5-rasm. Tijorat banklarining moliyaviy barqarorlik profili ⁵

⁴ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва тадқиқот натижалари асосида муаллиф томонидан тузилди.

⁵ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва тадқиқот натижалари асосида муаллиф томонидан тузилди.

Ushbu 5-rasmda banklar faoliyatining ettita ko'rsatkich bo'yicha normallashtirilgan (0–100 shkala) profilari taqqoslanmoqda. Asia Alliance Bank (to'q ko'k) barcha ettita ko'rsatkich bo'yicha eng muvozanatli va keng profilga ega bo'lgan. Ayniqsa ROA (6,2%), CIR (38,1%) va LDR (63,7%) bo'yicha tizim yetakchisi bo'lganini ko'rish mumkin.

Aloqabank (o'rta ko'k) LCR va NSFR ko'rsatkichlari bo'yicha yetarli, ammo LDR (117,1%) bo'yicha profilning tuzilishi pastga tushib, buzilgan. 2025-yildagi NPL 516 mlrd so'm esa grafik tashqarisida qolgani sababli tashvishli ko'rsatkich sifatida qaraladi.

Mikrokreditbank (yashil) CAR (18,5%) va NSFR (113%) bo'yicha kuchli pozitsiyaga ega, ammo LDR (205,4%) bo'yicha juda yuqori va ROA (0,59%) bo'yicha juda past daraja profilni yanada kichraytirmoqda. Bankning 2024-yil yakunida -6,3 foizni tashkil etgan ROA ko'rsatkichidan keyingi 2025-yilda 0,59 foizga qaytishi tiklanish belgisi bo'lsa-da, davomiy monitoringni talab etadi.

Ushbu diagrammadan umumiy xulosa qilib, O'zbekistonda AQR markazini tashkil etishda maqsadli amaliy asos sifatida foydalanish mumkin.

O'zbekiston bank amaliyoti uchun Qozog'iston milliy banki tajribasi eng yaqin va amaliy jihatdan maqbul hisoblanadi. Qozog'iston milliy banki tomonidan 2019–2020-yillarda KPMG va Deloitte jalb qilinib, 14 ta yirik bank baholandi, shundan 3 ta bank likvidlashtirildi. Quyida keltirilgan 1-jadvalda AQRning 5 ta xalqaro namunasi bo'yicha taqqoslama tahliliy ma'lumot berilgan (1-jadval).

1-jadval. Xalqaro amaliyotda AQR tajribasining taqqoslama tahlili⁶

Parametr	EMB 2014	AQSH SCAP 2009	Yaponiya FSA 2002	Qozog'iston 2019	O'zbekiston bank tizimi uchun takliflar
Banklar	130	19	11	14	30+ (1-navbat: 9*)
Aktivlar	3.72 trln.evro	2.5 trln.AQSH dollari	1.5 trln. yapon ienasi	180 mlrd.AQsh dollari	~300 trln. so'm
Tashkilotchi	EMB+SSM	FZT+Xazina	FSA	NBRK+JB	O'zMB+XVF/JB
Audit	Oliver Wyman+Big4	Big4	Big4	KPMG+Deloitte	EY+PwC+KPMG
Asosiy topilma	+136 mlrd.evro zaxira	74.6 mlrd. AQSH dollari kapital	8.7 trln. yapon ienasi zaxira	3 bank tugatildi	Erta aniqlash
Davomiylik	12 oy	6 oy	3 oy	18 oy	18 oy (1-faza)

*davlat ulushi mavjud banklar

Tahlil amalga oshirilgan davlatlar bank tizimida baholangan banklar soni va aktivlar hajmi AQR samaradorligining birinchi mezoni hisoblanadi. EMBning 2014-yildagi dasturi 130 bank va 3,72 trln yevrolik aktivni qamrab olgan tarixdagi eng keng qamrovli AQR hisoblanadi. AQSHda SCAP esa atigi 19 bankni tekshirgan, lekin 2,5 trln dollarlik aktiv konsentratsiyasi tizimning yuqori monopollashganligini tasdiqlaydi. Yaponiya FSAning 11 bank bilan cheklanishi va Qozog'istonning 14 bankli tajribasi nisbatan tor, ammo maqsadli jarayonlar sifatida qarash mumkin. O'zbekiston uchun taklif etilgan 30+ bank (birinchi navbatda 9 ta) davlat ulushi mavjud banklarni ustuvor tarzda baholash taklif etildi.

AQR baholashni kim amalga oshirishi masalasida aksariyat mamlakatlarda Markaziy banklar shug'ullangan va uning modellari nazorat hamda moliyaviy kafolatni birlashtirgan ikkiyoqlama mexanizmni namoyon etadi. Qozog'iston milliy banki va Jahon banki hamkorligi ko'pchilik mamlakatlar uchun maqbul model hisoblanadi va O'zbekiston uchun taklif etiladi.

Barcha rivojlangan davlatlar tajribasida Big4 audit kompaniyalari yoki ularga tengdosh firmalar AQRni mustaqil tasdiqlagan. O'zbekiston uchun KPMG yoki boshqa bir yirik auditorlik kompaniyasini taklif etish maqsadga muvofiq bo'lib, xalqaro audit standartlarini milliy ekspertiza bilan uyg'unlashtirishni ko'zda tutadi va ishonchlilikni ta'minlash uchun zarur shart hisoblanadi.

Banklarda AQR dasturlarini joriy etish miqyosi, tashkilotchilik tuzilmasi va vaqt oralig'i mamlakatning bank tizimi rivojlanganlik darajasiga mutanosib ravishda moslashtiriladi. O'zbekiston uchun taklif etilgan model Qozog'iston tajribasiga yaqin, ammo EMB va XVF metodologik standartlaridan foydalanish hamda uni sifat jihatidan yuqoriroq darajaga ko'tarish imkonini beradi.

6 Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan tuzildi.

O'zbekiston uchun taklif etilayotgan AQR markazi "mustaqil funksional bo'linma" modeli, ya'ni O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tasarrufida alohida mustaqil organ asosida tashkil etilishi maqsadga muvofiq. Bu Qozog'iston milliy banki tajribasiga muvofiq bo'lib, O'zbekiston Markaziy bankining institutsional mustaqilligini ta'minlaydi (2-jadval).

2-jadval. O'zbekistonda AQR markazini tashkil etishning modellari⁷

Modellar	Afzalliklari	Kamchiliklari
Model A: O'zbekiston Markaziy banki tarkibida mustaqil bo'linma	- Tez tashkil etish - Nazorat ma'lumotlariga to'g'ridan to'g'ri kirish - Minimal huquqiy o'zgarishlar - Qozog'iston milliy banki tajribasiga mos	Markaziy banki mustaqilligiga «ichki» tahdid
Model B: Alohida agentlik sifatida chiqarish	- To'liq mustaqillik - EMB SSM modeliga yaqin - Alohida moliyalashtirish	- YAngi qonun zarur - Uzoqroq tashkil etish - Ko'proq xarajat
Model C: Jahon banki va XVJ bilan hamkorlikda	- Xalqaro tajriba - Texnik yordam «Big 4» jalb qilish oson	- Vaqtinchalik - Xalqaro tashkilot chiqsa, davom etmasligi mumkin

Mazkur jadvalda uchta institutsional model taqqoslanib, har birining afzallik va kamchiliklari aniqlangan. Bunda Model A (O'zbekiston Markaziy banki tarkibida mustaqil bo'linma) tez ishga tushirish, normativ ma'lumotlarga to'g'ridan-to'g'ri kirish va Qozog'iston milliy banki tajribasiga mosligi bilan ajralib turadi. Biroq "O'zbekiston Markaziy banki mustaqilligiga ichki tahdid" deb belgilangan kamchilik modelning asosiy institutsional zaifligi hisoblanadi. Jahon bankining FSAP 2025-yilgi ma'ruzasida ham ta'kidlanganidek, nazoratchi organ ayni vaqtda tekshiriladigan tuzilmaga tobe bo'lishi obyektivlikni cheklaydi.

Model B (alohida agentlik sifatida tashkil etiladi) EMB joriy etgan SSM modeliga o'xshaydi va "to'liq mustaqillik" arxitekturasiga yaqinligi bilan nazariy jihatdan optimal hisoblanadi. Ammo "yangi qonun zarurligi" va "ko'proq xarajat" kabi kamchiliklar ushbu modelning amaliy imkoniyatini pasaytiradi.

Model C (JB/XVF bilan qo'shma) xalqaro tajriba va texnik yordamni jalb etishda "Big 4" audit standartlarini oson tatbiq etish imkonini beradi. Kamchiligi — vakolat taqsimotida xorijiy tashkilot ishtirokidagi davomiylik xavfi, ya'ni loyiha yakunida institutsional xotira mamlakatda qolmasligi mumkin.

Taklif etilgan A+C kombinatsiyasi ushbu ikkilamchi xavfni oqilona hal qiladi: dastlab O'zbekiston Markaziy banki tarkibida tashkiliy tuzilma (tezlik va ma'lumotga kirish imkoniyati) yuzaga keltiriladi hamda XVF/JB texnik ko'magi asosida metodologik standartlar ta'minlanadi. Bu yondashuv Qozog'iston milliy banki va Jahon banki tajribasiga mazmunan o'xshash bo'lib, u yerda ham dastlab ichki tuzilma ishga tushirilib, keyin alohida tuzilma sifatida ajratilgan (3-jadval).

3-jadval. AQR Markazi tashkiliy tuzilmasi va kadrlar rejasi⁸

Bo'linma	Asosiy vazifalar	Xodimlar soni	Malaka talablari
1. Kredit tahlili bo'limi	Kredit fayllarini chuqur tekshirish, PD/LGD/EAD qayta hisoblash, NPL klassifikasiya taftishi	12–15 mutaxassis	CFA/FRM, MHXS 9 sertifikat, bank nazorati tajribasi
2. Garov baholash bo'limi	Mustaqil baholovchilarni akkreditatsiyalash, IFRS 13 muvofiqlik nazorati, ko'chmas mulk ekspertizasi	8–10 mutaxassis	Lisenzialash ekspertizasi, RICS/AVA malakasi, MHXS 13
3. Stress-test va modellashtirish	ECL modeli validatsiyasi, stress-test o'tkazish, makro ssenariylar ishlab chiqish	6–8 mutaxassis	Econometrics, Python/R, EBA/BCBS stress-test metodologiyasi
4. Huquqiy va muvofiqlik bo'limi	Me'yoriy baza ishlab chiqish, banklar bilan shartnoma tuzish, AQR natijalarini rasmiylashtirish	4–5 mutaxassis	Bank huquqi, MHXS/IFRS, Basel III
5. Xalqaro aloqalar bo'limi	EMB, XVF, JB, BCBS bilan koordinatsiya, tajriba almashish, texnik yordam jalb qilish	3–4 mutaxassis	Ingliz/nemis tili, xalqaro moliya institutlari tajribasi
JAMI XODIMLAR	Markaz imkoniyati: 7 ta D-SIB*, yillik 7-9 ta bank	33–42 mutaxassis	Talabga asosan

* D-SIB - Domestic SIB, ya'ni milliy miqyosda tizimli ahamiyatga molik bank

⁷ Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan tuzildi.

⁸ Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Ushbu jadvalda AQR markazining beshta funksional bo'linmasi, jami 33–42 nafar mutaxassis shtatidan iborat tuzilmasi va ularning malaka talablari belgilangan. Bu tashkiliy loyiha inson kapitali nazariyasi va funksional tamoyillar asosida joriy etish uchun ishlab chiqilgan.

Funksional tuzilma beshta bo'linmadan iborat bo'lib, ular ierarxik emas, balki parallel ixtisoslashgan tarzda loyihalangan. Bunda kredit tahlili (12–15 nafar mutaxassis) AQRning yadrosi bo'lib, PD/LGD/EAD parametrlarini hisoblash va NPL klassifikatsiyasi birinchi bo'linmaga yuklatilgan. Bu EMBning 2014-yildagi AQR metodologiyasida ham kredit fayllarini tekshirish (Credit File Review) markaziy blok bo'lganligi bilan to'liq mos keladi.

Garovlarni baholash bo'linmasi (8–10 nafar mutaxassis) IFRS 13 muvofiq baholash standarti va RICS/AVA akkreditatsiyasi talablari asosida shakllantiriladi. Bu yondashuv ko'chmas mulk portfelining O'zbekiston banklarida yuqori konsentratsiyasi mavjudligi bilan asoslanadi.

Stress-test va modellashtirish bo'linmasi (6–8 nafar mutaxassis) econometrics, Python/R ko'nikmalari va EBA/BCBS stress-test metodologiyasini talab etadi. Ushbu bo'linma tarkibi EMBning AQRdan keyingi kompleks baholash (Comprehensive Assessment) metodologiyasiga mos keladi. Shuningdek, ECL validatsiyasi va makrosssenariy modellashtirish AQR yakuniy hisobotining aniqligini ta'minlovchi muhim bo'g'in hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu jadvalda AQR markazining beshta funksional bo'linmasi, jami 33–42 nafar mutaxassis shtatidan iborat tuzilmasi va ularning malaka talablari belgilangan. Bu tashkiliy loyiha inson kapitali nazariyasi va funksional tamoyillar asosida joriy etish uchun ishlab chiqilgan.

Funksional tuzilma beshta bo'linmadan iborat bo'lib, ular ierarxik emas, balki parallel ixtisoslashgan tarzda loyihalangan. Bunda kredit tahlili (12–15 nafar mutaxassis) AQRning yadrosi bo'lib, PD/LGD/EAD parametrlarini hisoblash va NPL klassifikatsiyasi birinchi bo'linmaga yuklatilgan. Bu EMBning 2014-yildagi AQR metodologiyasida ham kredit fayllarini tekshirish (Credit File Review) markaziy blok bo'lganligi bilan to'liq mos keladi.

Garovlarni baholash bo'linmasi (8–10 nafar mutaxassis) IFRS 13 muvofiq baholash standarti va RICS/AVA akkreditatsiyasi talablari asosida shakllantiriladi. Bu yondashuv ko'chmas mulk portfelining O'zbekiston banklarida yuqori konsentratsiyasi mavjudligi bilan asoslanadi.

Stress-test va modellashtirish bo'linmasi (6–8 nafar mutaxassis) econometrics, Python/R ko'nikmalari va EBA/BCBS stress-test metodologiyasini talab etadi. Ushbu bo'linma tarkibi EMBning AQRdan keyingi kompleks baholash (Comprehensive Assessment) metodologiyasiga mos keladi. Shuningdek, ECL validatsiyasi va makrosssenariy modellashtirish AQR yakuniy hisobotining aniqligini ta'minlovchi muhim bo'g'in hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. European Central Bank (ECB). (2014). Asset Quality Review - Phase 2 Manual. ECB Banking Supervision, Frankfurt.
2. International Monetary Fund. (2025). Republic of Uzbekistan: Financial Sector Assessment Program (FSAP). IMF Country Report.
3. International Monetary Fund. (2019). Financial Soundness Indicators Compilation Guide. IMF, Washington D.C.
4. Basel Committee on Banking Supervision. (2013). Basel III: The Liquidity Coverage Ratio. BIS, Basel.
5. Basel Committee on Banking Supervision. (2014). Net Stable Funding Ratio (NSFR). BIS, Basel.
6. Basel Committee on Banking Supervision. (2008). Principles for Sound Liquidity Risk Management (BCBS 144). BIS.
7. National Bank of Kazakhstan (NBRK). (2020). Asset Quality Review Results and Methodology. NBRK, Almaty.
8. Japan Financial Services Agency (FSA). (2003). Special Inspection Results. FSA, Tokyo.
9. World Bank. (2025). Republic of Uzbekistan - Financial Sector Assessment. World Bank, Washington D.C.
10. Borio, C. (2010). Implementing the Macroprudential Approach to Financial Regulation. BIS Working Papers No 268.
11. Diamond, D.W., Dybvig, P.H. (1983). Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity. Journal of Political Economy, 91(3), 401–419.
12. Allen, F., Gale, D. (2007). Understanding Financial Crises. Oxford University Press.
13. Berger, A.N., Bouwman, C.H.S. (2009). Bank Liquidity Creation. Review of Financial Studies, 22(9), 3779–3837.
14. Mishkin, F.S. (2004). The Economics of Money, Banking and Financial Markets. 8th Ed. Pearson.
15. Nouy, D. (2014). Press Conference on Comprehensive Assessment Results. ECB, Frankfurt, 26 October.
16. Enria, A., Farrugia, C., Kerr, J. (2017). The Leverage Ratio and AQR Adjustments. ECB Working Paper No 2038.
17. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки. (2020–2025). Молиявий барқарорлик ҳисоботлари. URL: cbu.uz.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>